

“ปกากะณู” ถูกรอนสิทธิโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ชดใช้ค่าเสียหาย..อย่างไร ???

โดย... ลุงเป็นธรรม

สายด่วนศาลปกครอง 1355

ส่วนที่ 1 คุณพินิจของศาล... กำหนดค่าเสียหายจาก “พฤติการณ์และความร้ายแรง”

กรณี “ปู่คออี้กับพวก” นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้มีคำพิพากษาให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าเสียหายจากการที่เจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานฯ ทำการรื้อถอนและเผาทำลายบ้านเรือนตลอดจนทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ความเดิมตอนที่แล้ว ..จากเรื่อง “เผาทำลายทรัพย์สิน” ผู้บุกรุกเขตอุทยานฯ... ใช้อำนาจเกินความจำเป็น ลูกก็ได้เล่าให้ฟังว่า

ศาลปกครองสูงสุดท่านวินิจฉัยว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำละเมิดครับ!

เมื่อเป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่...หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดก็ต้องชดใช้ค่าเสียหายตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

คราวนี้ เรามาทำความเข้าใจกันนะครับว่า ศาลท่านมีคำพิพากษาในเรื่องค่าเสียหายตามที่ปู่คออี้กับพวก ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีขอไว้อย่างไร?

ตามกฎหมาย การกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ ศาลมีอำนาจกำหนดได้ตามการแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิด (มาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) และความเสียหายที่ว่าจะต้องเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ด้วย

คดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดท่านพิจารณาพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ว่า การรื้อถอนและเผาทำลายบ้านเรือนตลอดจนทรัพย์สินเป็นการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำที่เกินความจำเป็น ไม่สมควรแก่เหตุ ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 22 แห่ง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2522) และไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 เรื่องนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงฯ และตามข้อเท็จจริงเจ้าหน้าที่ก็สามารถมีดุลพินิจที่ไม่จำเป็นต้องใช้มาตรการที่มีความรุนแรงกระทำต่อสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินได้ แม้กฎหมายจะให้อำนาจไว้ก็ตาม

แต่การเผาทำลายสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สิน ทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องสูญเสียปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต... จึงถือเป็น

“..พฤติการณ์ที่มีความร้ายแรงกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในการดำรงชีวิตและสิทธิในทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย...”

ส่วนที่ 2 ชาวปกากะณู...ได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างไร ???

คดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดท่านกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการกระทำละเมิด โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิด...และเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด สรุปได้ดังนี้ครับ

ค่าเสียหายจากการที่สิ่งปลูกสร้างถูกรื้อถอนเผาทำลาย และค่าเสียหายจากการที่ทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น สิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน ของใช้ส่วนตัวถูกเผาทำลาย ซึ่งผู้ฟ้องคดีไม่ได้แสดงพยานหลักฐานการมีอยู่ของรายการทรัพย์สิน ราคา หรือมูลค่าที่แท้จริงของสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนและของใช้ส่วนตัวที่ถูกเผาทำลาย

แต่การเผาทำลายทรัพย์สินทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องสูญเสียบ้านเรือนและทรัพย์สิน ทั้งที่เจ้าหน้าที่ก็สามารถเลือกใช้ดุลพินิจที่จะไม่กำหนดมาตรการที่มีความรุนแรงกระทำต่อสิ่งปลูกสร้างและทรัพย์สินของชาวบ้านได้ ศาลจึงกำหนดค่าเสียหายในส่วนนี้ให้แก่ผู้ฟ้องคดี โดยพิจารณาจากงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็น ราคาวัสดุ ที่นำมาใช้ ซึ่งสิ่งปลูกสร้างที่ถูกเผาทำลายสร้างด้วยไม้ไผ่และวัสดุธรรมชาติที่ไม่มีความมั่นคงแข็งแรง สถานที่ปลูกสร้าง ซึ่งตั้งอยู่ในป่าลึกที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาใกล้แนวชายแดน วิธีชีวิตความจำเป็นที่จะต้องปลูกสร้างและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่หรือเปลี่ยนที่อยู่ใหม่ ประกอบกับมูลค่าทางด้านจิตใจและวัฒนธรรม

ความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ ครับ

ศาลท่านวินิจฉัยว่า การพิจารณาคำหนดค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายของทรัพย์สินที่ถูกเผาทำลาย มิได้พิจารณาเพียงแต่ราคาทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้น ตลอดจนสิทธิในทรัพย์สินตามที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองไว้ด้วย จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้อีก

ความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข ค่าขาดประโยชน์จากการสูญเสียโอกาสทำการเกษตรในที่ดินทำกิน รวมทั้งสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ค่าเสียหายกรณีค่าฟื้นฟูจิตใจที่ถูกเผาทำลายบ้านและถูกผลักดันให้อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใหม่ และค่าเสียหายจากการสูญเสียอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และศักยภาพในการสืบทอดวัฒนธรรม

ศาลปกครองสูงสุด ไม่กำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ เพราะเหตุว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในที่ดินหรือหลักฐานแสดงการได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาท โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการยึดถือหรือครอบครองที่ดินภายในเขตอุทยานแห่งชาติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่อาจอ้างความชอบธรรมหรือสิทธิเรียกร้องใด ๆ ในการเข้ายึดถือ อยู่อาศัย ครอบครอง หรือทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทตลอดจนแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติ

และไม่ปรากฏหลักฐานว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายทางจิตใจจนต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างไร อีกทั้ง การที่จะอาศัยอยู่แห่งใด ก็ยังคงมีเสรีภาพในการแสดงออกหรือรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์และวัฒนธรรมประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง

นอกจากนี้ ผู้ฟ้องคดีได้มีคำขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ครับ!

คำขอนี้ศาลท่านเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ อีกทั้ง ผู้ฟ้องคดีก็ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในที่ดินหรือหลักฐานแสดงการได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น ศาลจึงไม่อาจกำหนดค่าบังคับให้ผู้ฟ้องคดีกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยให้กลับไปอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่เดิมได้ ครับ!

กล่าวโดยสรุปนะครับ.. ในการเรียกค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดจากการใช้อำนาจทางปกครอง ศาลปกครองจะพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิด และความเสียหายที่ได้รับนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำ โดยเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่เป็นหลักครับ และเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายกับบุคคลภายนอก (มิใช่หน่วยงานของรัฐ) หน่วยงานของรัฐต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดต้องเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่

และหน่วยงานของรัฐก็อาจใช้สิทธิไล่เบียดกับเจ้าหน้าที่ต่อไป หากการกระทำละเมิดนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

นอกจากนี้ ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีจะต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายจากการใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายนั้นต้องมีค่าบังคับตามที่กฎหมายกำหนด โดยกรณีที่ฟ้องว่าเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ศาลปกครองท่านมีอำนาจกำหนดค่าบังคับ โดยสั่งให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สิน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำทำให้ถูกต้อง

ดังนั้น การที่ผู้ฟ้องคดีขอกลับเข้าไปใช้ชีวิตหรือไปทำกินในที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ เมื่อผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ครอบครองทำกินในที่ดินนั้น

ศาลก็ไม่อาจออกคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีเกิดสิทธิใด ๆ ที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นได้ รวมไปถึงไม่อาจกำหนดความเสียหายที่เกิดจากการไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยครับ !!!

ส่วนที่ 3 รู้ทัน...กฎหมายความรับผิดทางละเมิดฯ

การจะพิจารณาว่าค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียหายเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

และในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นสังกัดอยู่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดนั้น และถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
